

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ**

Кафедра правознавства

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«КРИМІНАЛІСТИКА»**

з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітньо-професійна програма	Право

Полтава – 2024 рік

Розробники/укладачі програми:

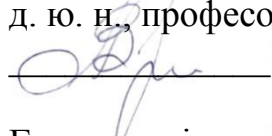
Руслан БІЛОКІНЬ – доктор юридичних наук, доцент закладу вищої освіти;
Тетяна ІЩЕНКО-ЛАДНА – доктор філософії в галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право, доцент закладу вищої освіти.

Рецензенти програми:

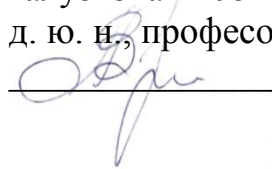
Віктор СУХОНОС – доктор юридичних наук, професор, Голова Вченої ради Навчально-наукового інституту права, професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Сумського державного університету;
Людмила МОСТЕПАНЮК – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ.

Програма навчальної дисципліни «Криміналістика» обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства,
протокол засідання кафедри від 29 серпня 2024 р., № 1.

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор

 Галина ЛАВРИК

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
з підготовки здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 Право
галузі знань 08 Право

д. ю. н., професор
 Галина ЛАВРИК

Анотація навчальної дисципліни

Криміналістика є однією з ключових навчальних дисциплін у підготовці бакалаврів права, яка займає провідне місце в системі професійної юридичної освіти. Вона спрямована на формування у здобувачів вищої освіти ґрунтового розуміння сучасних наукових основ криміналістичної техніки, тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та методики розслідування кримінальних правопорушень.

Предметом навчальної дисципліни «Криміналістика» є закономірності механізму вчинення кримінального правопорушення, виникнення інформації про це правопорушення та його учасників, збирання, дослідження, оцінки і використання доказів, спеціальні засоби і методи дослідження доказів та попередження кримінальних правопорушень.

Метою навчальної дисципліни є засвоєння здобувачами вищої освіти базових теоретичних положень криміналістики, формуванні системних знань і набуття практичних навичок, необхідних для ефективного виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень.

Зміст навчальної дисципліни розкривається у таких темах:

Предмет, завдання і система криміналістики. Методологічні засади криміналістики. Криміналістична ідентифікація і діагностика. Загальні положення криміналістичної техніки. Криміналістична (судова) фотографія і відеозапис. Криміналістичне дослідження слідів (трасологія, дактилоскопія). Криміналістичне дослідження зброї, вибухових пристроїв і речовин та слідів їх застосування (зброєзнавство). Криміналістичне дослідження документів (документознавство). Ідентифікація особи за ознаками зовнішності (габітоскопія). Криміналістичне дослідження звукових слідів (фоноскопія). Криміналістичне дослідження слідів запаху (одорологія). Інформаційно-довідкове забезпечення розкриття кримінальних правопорушень (кримінальна реєстрація). Загальні положення криміналістичної тактики. Криміналістична версія. Організація та планування розслідування. Тактика огляду. Тактика обшуку. Тактика допиту. Тактика пред'явлення для впізнання. Тактика слідчого експерименту. Тактика використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Призначення і проведення судових експертиз. Загальні положення криміналістичної методики. Розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. Розслідування кримінальних правопорушень проти власності. Розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Annotation of educational discipline

Criminalistics is one of the key disciplines in the training of bachelors of law, which occupies a leading position in the system of professional legal education. It is aimed at developing a thorough understanding of the modern scientific foundations of forensic techniques, tactics of certain investigative (search) actions and methods of investigating criminal offences.

The subject of the discipline «Criminalistics» is the regularities of the mechanism of committing a criminal offence, the emergence of information about this offence and its participants, the collection, research, evaluation and use of evidence, special means and methods of researching evidence and preventing criminal offences.

The purpose of the discipline is to master the basic theoretical provisions of criminalistics, to form systematic knowledge and to acquire practical skills necessary for the effective detection, detection and investigation of criminal offences.

The content of the discipline is revealed in the following topics:

Subject, tasks and system of forensics. Methodological principles of forensics. Forensic identification and diagnosis. General provisions of forensic technology. Forensic (forensic) photography and video recording. Forensic examination of traces (trace evidence, fingerprinting). Forensic examination of weapons, explosive devices and substances and traces of their use (weapons science). Forensic examination of documents (document science). Identification of a person by appearance (habitoscopia). Forensic examination of sound traces (phonoscopy). Forensic examination of traces of smell (odorology). Information and reference support for solving criminal offences (criminal registration). General provisions of forensic tactics. Forensic version. Organisation and planning of the investigation. Inspection tactics. Tactics of search. Tactics of interrogation. Tactics of presentation for recognition. Tactics of the investigative experiment. Tactics of using special knowledge in criminal proceedings. Appointment and conduct of forensic examinations. General provisions of forensic methodology. Investigation of criminal offences against human life and health. Investigation of criminal offences against property. Investigation of criminal offences against sexual freedom and sexual inviolability of a person.

Kurzbeschreibung der Lerndisziplin

Die Kriminalistik ist eine der Schlüsseldisziplinen in der Ausbildung von Juristen, die im System der juristischen Berufsausbildung eine führende Position einnimmt. Sie zielt darauf ab, ein gründliches Verständnis der modernen wissenschaftlichen Grundlagen der forensischen Techniken, der Taktik bestimmter Ermittlungsmaßnahmen (Fahndung) und der Methoden zur Untersuchung von Straftaten zu entwickeln.

Gegenstand des Faches „Kriminalistik“ sind die Gesetzmäßigkeiten des Mechanismus der Begehung einer Straftat, die Entstehung von Informationen über diese Straftat und ihre Teilnehmer, die Sammlung, Erforschung, Auswertung und Verwendung von Beweismitteln, besondere Mittel und Methoden der Beweisforschung und der Verhütung von Straftaten.

Ziel des Faches ist es, die grundlegenden theoretischen Bestimmungen der Kriminalistik zu beherrschen, systematische Kenntnisse zu bilden und praktische Fähigkeiten zu erwerben, die für eine wirksame Aufdeckung, Ermittlung und Untersuchung von Straftaten erforderlich sind.

Der Inhalt des Fachgebiets wird in den folgenden Themen behandelt:

Gegenstand, Aufgaben und System der Forensik. Methodische Grundlagen der Forensik. Forensische Identifizierung und Diagnose. Allgemeine Bestimmungen der forensischen Technologie. Forensische (kriminaltechnische) Fotografie und Videoaufzeichnung. Forensische Untersuchung von Spuren (Spurensicherung, Fingerabdrucknahme). Forensische Untersuchung von Waffen, Sprengkörpern und Stoffen sowie von Spuren ihrer Verwendung (Waffenkunde). Forensische Untersuchung von Dokumenten (Dokumentenkunde). Identifizierung einer Person anhand ihres Aussehens (Habitoskopie). Forensische Untersuchung von Klangspuren (Phonoskopie). Forensische Untersuchung von Geruchsspuren (Odorologie). Informationen und Hinweise zur Aufklärung von Straftaten (Strafregister). Allgemeine Bestimmungen der forensischen Taktik. Forensische Version. Organisation und Planung der Ermittlungen. Taktik der Inspektion. Taktik der Durchsuchung. Taktik des Verhörs. Taktik der Vorführung zur Erkennung. Taktik des Ermittlungsversuchs. Taktik der Nutzung von Spezialwissen im Strafverfahren. Bestellung und Durchführung von kriminaltechnischen Untersuchungen. Allgemeine Bestimmungen der forensischen Methodik. Untersuchung von Straftaten gegen das menschliche Leben und die Gesundheit. Ermittlungen bei Straftaten gegen das Eigentum. Untersuchung von Straftaten gegen die sexuelle Freiheit und die sexuelle Unversehrtheit einer Person.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Криміналістика» укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» з підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право. Вона розроблена на основі Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право, затвердженого та введеного в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 644.

Навчальна дисципліна «Криміналістика» є важливою складовою професійної підготовки фахівців у галузі права. Вивчення цієї навчальної дисципліни є обов'язковим освітнім компонентом на бакалаврському рівні вищої освіти у підготовці фахівців правничої сфери, що підтверджується її включенням до освітніх програм провідних закладів вищої юридичної освіти в Україні, зокрема Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого¹, Національної академії внутрішніх справ², Львівського державного університету внутрішніх справ³, Національного університету «Одеська юридична академія»⁴, Запорізького національного університету⁵ та деяких інших.

Викладання криміналістики здійснюється у багатьох країнах світу. Зокрема, курс «Криміналістика» є важливою складовою програми підготовки бакалавра права в Університеті технологій Сіднея (University of Technology Sydney, UTS) (Австралія), яка поєднує теоретичні знання з практичними навичками, готуючи студентів до кар'єри в галузі кримінального правосуддя та суміжних сферах⁶.

Предметом навчальної дисципліни «Криміналістика» є закономірності механізму вчинення кримінального правопорушення, виникнення інформації про це правопорушення та його учасників, збирання, дослідження, оцінки і використання доказів, спеціальні засоби і методи дослідження доказів та попередження кримінальних правопорушень.

Метою навчальної дисципліни є засвоєння студентами базових теоретичних положень криміналістики, формуванні системних знань і набуття практичних навичок, необхідних для ефективного виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень.

¹ Освітньо-професійна програма «Право» спеціальності 081 «Право», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. 2024. URL: <https://nlu.edu.ua/pershyy-bakalavrskiy-riven-opp-081-pravo/>.

² Освітньо-професійна програма «ПРАВО» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право / Національна академія внутрішніх справ. URL: <https://okop.navs.edu.ua/1%D1%96ve-menu/normativno-pravove-zabezpechennya-navchalnogo-proczesu/osv%D1%96tno-profes%D1%96jn%D1%96-programi.html>.

³ Освітньо-професійна програма «ПРАВО» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право / Львівський державний університет внутрішніх справ. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/OPP%20bachelor%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/OPP%20bachelor%20(1).pdf).

⁴ Освітньо-професійна програма «Кримінальна юрисдикція» / Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <https://www.onua.edu.ua/ua/studentu-ua/osvitni-programy/perelik-osvitnikh-program?view=article&id=3895:op-pravo-081-bakalavr&catid=605>.

⁵ Освітньо-професійна програма «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право / Запорізький національний університет. URL: https://www.znu.edu.ua/opp/bak/law/opp_pravo_23.pdf.

⁶ University of Technology Sydney, UTS URL: <https://coursehandbook.uts.edu.au/subject/2025/65316>.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК2);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК7);
- здатність працювати в команді (ЗК9);
- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК12);

спеціальні (фахові, предметні):

- цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи (СК3);
- здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини (СК4);
- здатність застосувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право (СК7);
- здатність застосовувати правові принципи та доктрини (СК8);
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти (СК11);
- здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції (СК12);
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (СК13);
- здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації (СК14);
- здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування (СК15);
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (СК16).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

- визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин (РН1);
- знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, також практику Європейського суду з прав людини (РН2);
- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (РН3);
- давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю (РН5);

- оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (PH6);
- складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами (PH7);
- самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій (PH9);
- доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло (PH12);
- знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (PH13);
- використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності (PH14);
- вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних (PH15);
- працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди (PH17);
- застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи (PH18);
- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (PH19);
- виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (PH20);
- готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях (PH21);
- надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (PH22).

Навчальна дисципліна є **обов'язковою**.

Форма підсумкового контролю знань: екзамен.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль I

Теоретичні засади криміналістики. Криміналістична техніка

Тема 1. *Предмет, завдання і система криміналістики.*

Предмет криміналістики. Закономірності, які вивчає криміналістика. Злочинна діяльність як об'єкт пізнання в криміналістиці.

Принципи криміналістики. Завдання криміналістики.

Система криміналістики. Загальна теорія криміналістики. Криміналістична техніка. Криміналістична тактика. Криміналістична методика (методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень).

Зв'язок криміналістики з іншими науками. Місце криміналістики в системі юридичних наук.

Сучасні напрями інтеграції криміналістики з інформаційними технологіями.

Тема 2. *Методологічні засади криміналістики.*

Поняття і сутність криміналістичної методології. Методи криміналістики: поняття, класифікація та характеристика.

Загальнонаукові методи у криміналістиці.

Спеціальні методи криміналістики. Критерії допустимості спеціальних методів криміналістики у кримінальному судочинстві.

Використання даних природничих та технічних наук, узагальнення слідчої, судової та експертної практики як джерело формування методів криміналістики.

Тема 3. *Криміналістична ідентифікація і діагностика.*

Поняття, наукові засади криміналістичної ідентифікації. Значення криміналістичної ідентифікації у слідчій, експертній та судовій практиці.

Види та форми криміналістичної ідентифікації. Ототожнення і встановлення групової належності.

Об'єкти і суб'єкти криміналістичної ідентифікації.

Поняття ідентифікаційних ознак і властивостей, їх класифікація. Ідентифікаційне поле. Ідентифікаційний період.

Стадії ідентифікаційного дослідження. Методика ідентифікаційних досліджень. Способи порівняльного дослідження.

Поняття та наукові засади криміналістичної діагностики. Діагностичні завдання. Значення криміналістичної діагностики для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень.

Тема 4. *Загальні положення криміналістичної техніки.*

Поняття, завдання і структура криміналістичної техніки. Галузі криміналістичної техніки. Джерела криміналістичної техніки.

Суб'єкти, правові підстави та принципи використання криміналістичної техніки.

Класифікація криміналістичних засобів і методів.

Техніко-криміналістична оснащеність органів досудового розслідування.
Технічні засоби профілактики.

Тема 5. Криміналістична (судова) фотографія і відеозапис.

Поняття, завдання та значення судової фотографії. Види судової фотографії.

Судово-оперативна фотографія: поняття, завдання, методи. Об'єкти судово-оперативної фотографії. Види судової зйомки. Особливості фотографування місця події, трупа, речових доказів, живих осіб. Використання фотозйомки під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Судово-дослідницька фотографія: поняття, завдання, методи. Об'єкти судово-дослідницької фотографії.

Особливості застосування відеозапису: види, способи і засоби його здійснення при проведенні слідчих (розшукових) дій.

Процесуальне оформлення результатів застосування технічних засобів.

Тема 6. Криміналістичне дослідження слідів (трасологія, дактилоскопія).

Поняття трасології, її наукові основи. Поняття слідів у трасології та їх класифікація. Механізм утворення слідів.

Дактилоскопія. Сліди рук. Будова шкіри на долоні руки, властивості та види папілярних узорів. Загальні та окремі ознаки папілярних узорів. Виявлення, фіксація і вилучення слідів рук. Порошкоподібні та еджеоскопічні дослідження. Сутність дактилоскопічної експертизи.

Сліди ніг та взуття людини. Одиначний слід. Доріжка слідів, її криміналістичне значення. Фотографування, вимірювання та опис слідів ніг. Виготовлення копій зі слідів ніг.

Сліди знарядь злочину та інструментів, їх класифікація. Фіксація слідів знарядь злочину та інструментів.

Сліди транспортних засобів, їх класифікація. Особливості фіксації і вилучення слідів транспортних засобів.

Сліди зубів і нігтів. Інші матеріальні сліди, які мають криміналістичне значення.

Сутність трасологічної експертизи. Підготовка матеріалів для її проведення.

Загальні правила виявлення, огляду, фіксації та вилучення слідів.

Тема 7. Криміналістичне дослідження зброї, вибухових пристроїв і речовин та слідів їх застосування (зброєзнавство).

Поняття криміналістичного зброєзнавства, завдання, система.

Поняття судової балістики, її наукові основи. Об'єкти балістичного дослідження: зброя, боєприпаси, сліди пострілу.

Поняття, класифікація та характеристика вогнепальної зброї. Будова і класифікація боєприпасів до вогнепальної зброї.

Сліди застосування вогнепальної зброї. Види слідів застосування вогнепальної зброї. Огляд зброї. Огляд і вилучення боєприпасів. Механізм

утворення слідів на гільзах і кулях. Сліди застосування зброї на гільзах і кулях. Встановлення напрямку, послідовності та відстані пострілу.

Холодна зброя. Поняття холодної зброї, її ознаки та класифікація. Питання, що вирішуються експертизою холодної зброї.

Експертиза зброї та слідів і обставин її використання. Види, основні завдання дослідження.

Тема 8. Криміналістичне дослідження документів (документознавство).

Поняття, види та наукові засади криміналістичного дослідження документів.

Поняття та класифікація документів. Огляд документів. Правила поводження з документами-речовими доказами.

Поняття письма, письмової мови, почерку. Ідентифікаційні ознаки письма. Загальні та окремі ознаки письмової мови. Загальні та окремі ознаки почерку, їх класифікація та ідентифікаційне значення.

Авторознавча експертизи: поняття, завдання, можливості. Підготовка матеріалів для проведення експертизи.

Почеркознавча експертизи: поняття, завдання, можливості. Підготовка матеріалів для проведення експертизи.

Технічне дослідження документів: поняття, зміст, види.

Види технічної експертизи документів: експертиза реквізитів документів, експертиза друкарських форм та експертиза матеріалів документів. Підготовка матеріалів для проведення експертизи.

Види та способи підроблення документів. Способи повного та часткового підроблення документів.

Ознаки зміни тексту документу. Ознаки підроблення підписів. Ознаки підроблення печаток і штампів.

Тема 9. Ідентифікація особи за ознаками зовнішності (габітоскопія).

Поняття, наукові засади, об'єкти та завдання габітоскопії.

Ознаки зовнішності людини: поняття та класифікація.

Поняття «словесного портрету». Правила опису ознак зовнішності людини за методом словесного портрету.

Джерела інформації про зовнішність людини. Засоби і методи фіксації зовнішніх ознак людини.

Види і форми ототожнення людини за ознаками зовнішності.

Портретна експертиза: поняття, основні завдання, підготовка матеріалів для її проведення.

Тема 10. Криміналістичне дослідження звукових слідів (фоноскопія).

Наукові засади криміналістичного дослідження звукових слідів.

Звук як джерело криміналістичної інформації. Поняття і властивості слідів звуку. Засоби і тактичні прийоми фіксації звукових слідів.

Експертиза відео-, звукозапису: технічне дослідження матеріалів та засобів відео-, звукозапису; дослідження диктора за фізичними параметрами усного

мовлення, акустичних сигналів та середовищ; лінгвістичне дослідження усного мовлення.

Тема 11. Криміналістичне дослідження слідів запаху (одорологія).

Поняття та наукові засади криміналістичної одорології.

Поняття слідів запаху та їх інформаційна сутність. Властивості слідів запаху. Класифікація слідів запаху.

Виявлення, фіксація та вилучення слідів запаху.

Перспективи розвитку судової одорології.

Тема 12. Інформаційно-довідкове забезпечення розкриття кримінальних правопорушень (кримінальна реєстрація).

Поняття, наукові засади та значення кримінальної реєстрації.

Поняття криміналістичного обліку. Наукові та правові засади функціонування криміналістичних обліків. Об'єкти криміналістичного обліку.

Джерела формування криміналістичних обліків. Форми концентрації інформації. Види криміналістичних обліків. Особливості функціонування криміналістичних обліків. Принципи функціонування криміналістичних обліків.

Криміналістичні обліки (інформаційні підсистеми) інформаційного порталу Національної поліції України.

Способи реалізації даних обліків у розшуку осіб, предметів, у розкритті кримінальних правопорушень.

Тенденції та перспективи розвитку криміналістичних обліків, проблеми їх автоматизації і комп'ютеризації.

Модуль II

Криміналістична тактика. Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень

Тема 13. Загальні положення криміналістичної тактики.

Поняття і завдання криміналістичної тактики. Джерела криміналістичної тактики. Структура криміналістичної тактики.

Поняття тактичних прийомів. Принципи та функції тактичних прийомів. Класифікація тактичних прийомів. Критерії допустимості тактичних прийомів.

Поняття тактичної рекомендації.

Тактика слідчих (розшукових) дій. Класифікація слідчих (розшукових) дій.

Поняття і види тактичних операцій, тактичних комбінацій.

Поняття слідчої ситуації. Чинники, які впливають на формування слідчої ситуації. Значення слідчої ситуації. Види слідчих ситуацій.

Тактичне рішення. Процес прийняття тактичного рішення. Тактичний ризик.

Тема 14. Криміналістична версія. Організація та планування розслідування.

Поняття криміналістичної версії. Функції та ознаки криміналістичних версій. Вимоги до криміналістичних версій. Методи побудови криміналістичних версій. Етапи побудови криміналістичних версій. Класифікація криміналістичних версій.

Поняття організації досудового розслідування. Завдання та принципи організації розслідування.

Поняття планування розслідування. Завдання планування розслідування. Мета та принципи планування. Елементи планування. Техніка планування розслідування.

Структура та види планів розслідування.

Тема 15. Тактика огляду.

Поняття, сутність і завдання огляду. Види огляду.

Загальні положення тактики огляду. Підстави проведення огляду.

Огляд місця події. Підготовка до огляду. Учасники огляду. Етапи огляду. Тактичні прийоми огляду. Негативні обставини, їх значення для виявлення і викриття інсценувань кримінальних правопорушень.

Фіксація ходу і результатів огляду. Зміст і форма протоколу. Додатки до протоколу.

Особливості огляду трупа. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією.

Особливості огляду речей і документів.

Поняття освідування. Мета і тактика освідування.

Тема 16. Тактика обшуку.

Поняття обшуку. Мета обшуку. Підстави проведення обшуку.

Відмінність обшуку від огляду. Об'єкти обшуку. Об'єкти пошуку. Види обшуку.

Підготовка до обшуку. Учасники обшуку. Етапи обшуку. Тактичні прийоми обшуку. Технічні засоби обшуку.

Особливості тактики обшуку в приміщенні і на місцевості. Види тайників, прийоми їх виявлення. Особистий обшук.

Фіксація ходу та результатів обшуку.

Тема 17. Тактика допиту.

Поняття, сутність та значення допиту. Принципи допиту. Види допиту.

Відмінність допиту від опитування.

Закономірності формування показань. Фактори, що впливають на формування і дачу показань. Використання положень логіки, психології, педагогіки та інших наук у тактиці допиту.

Підготовка до допиту. Визначення предмету допиту. Тактичні прийоми допиту. Прийоми встановлення психологічного контакту з допитуваним.

Тактика допиту свідків, потерпілих. Тактичні прийоми допиту підозрюваних. Тактика допиту неповнолітніх.

Тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб.

Фіксація ходу та результатів допиту. Технічні засоби фіксації показань.

Тема 18. Тактика пред'явлення для впізнання.

Поняття та сутність пред'явлення для впізнання. Об'єкти пред'явлення для впізнання. Підстави пред'явлення для впізнання.

Умови пред'явлення для впізнання. Види пред'явлення для впізнання.

Підготовка до пред'явлення для впізнання. Порядок пред'явлення для впізнання осіб, трупів, речей, тварин.

Проведення впізнання особи поза її візувальним та аудіоспостереженням.

Проведення впізнання у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення.

Проведення впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису. Особливості пред'явлення для впізнання особи за голосом, ходом.

Фіксація ходу і результатів пред'явлення для впізнання.

Тема 19. Тактика слідчого експерименту.

Поняття, сутність та мета слідчого експерименту. Види слідчого експерименту. Учасники слідчого експерименту. Підготовка до проведення слідчого експерименту.

Особливості інструктажу учасників слідчого експерименту. Умови та прийоми проведення слідчого експерименту.

Фіксація умов, ходу та результатів слідчого експерименту. Технічні засоби фіксації.

Тема 20. Тактика використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Призначення і проведення судових експертиз.

Поняття спеціальних знань і форми використання їх у кримінальному провадженні.

Поняття та значення судових експертиз. Класифікація судових експертиз.

Процесуальні та організаційні питання призначення судових експертиз. Система судово-експертних установ в Україні.

Підготовка до проведення експертизи. Визначення виду, мети та обсягів дослідження. Формулювання експертного завдання. Вибір експерта (експертного закладу).

Поняття та види зразків для порівняльного дослідження. Умови вилучення та зберігання зразків. Правові та моральні вимоги до проведення отримання зразків. Примусове отримання зразків. Процесуальне оформлення вилучення зразків. Особливості вилучення зразків.

Особливості призначення додаткової, повторної, комісійної і комплексної експертиз.

Висновок експерта, його структура та зміст. Оцінка висновку експерта та використання отриманих даних у розкритті і запобіганні кримінальних правопорушень.

Тема 21. Загальні положення криміналістичної методики.

Поняття, значення і завдання криміналістичної методики. Джерела криміналістичної методики. Криміналістична методика в системі криміналістики.

Структура криміналістичної методики, її загальні положення та наукові засади. Потреби слідчої практики як умова розвитку криміналістичної методики.

Структура та види окремих методик розслідування кримінальних правопорушень.

Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень.

Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень: поняття та структура. Складові криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень.

Етапи розслідування та їх характеристика. Ситуаційний підхід в розслідуванні.

Профілактична діяльність слідчого.

Тема 22. Розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

Криміналістична характеристика вбивств та заподіяння тілесних ушкоджень. Спосіб вчинення; спосіб приховування; місце, час та обстановка; типові сліди; особа злочинця; особа потерпілого.

Початковий етап розслідування. Типові слідчі ситуації та слідчі версії у справах про вбивства, тілесні ушкодження.

Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Профілактика кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я громадян.

Тема 23. Розслідування кримінальних правопорушень проти власності.

Криміналістична характеристика крадіжок, грабежів, розбоїв.

Предмет безпосереднього посягання; спосіб скоєння кримінального правопорушення; час, місце, обстановка скоєння кримінального правопорушення; особа злочинця; особа потерпілого; слідова картина.

Початковий етап розслідування. Типові слідчі ситуації та слідчі версії.

Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Тема 24. Розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Криміналістична характеристика зґвалтувань; сексуального насильства; розбещення неповнолітніх.

Спосіб скоєння кримінальних правопорушень; час, місце, обстановка скоєння кримінального правопорушення; особа злочинця; особа потерпілого; слідова картина.

Початковий етап розслідування. Типові слідчі ситуації та слідчі версії.

Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#top>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
7. Про затвердження Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку пріоритетних електронних інформаційних ресурсів її суб'єктів: постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 р. № 1024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-%D0%BF#Text>.
8. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 3.11.1998 р. за № 705/3145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
9. Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів: наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2015 р. № 301/5. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04.03.2015 р. за № 249/26694. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text>.
10. Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.09.2009 р. № 390, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15.10.2009 р. за N 963/16979. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text>.
11. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 р. № 1339, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 р. за № 1392/27837. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.
12. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 № 1343, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 р. за № 1390/27835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.

13. Про затвердження Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.08.2017 р. № 676, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.08.2017 р. за № 1059/30927. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text>.

14. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.09.2020 № 675, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 08.01.2021 р. за № 22/35644. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text>.

Основні рекомендовані джерела інформації

15. Копча В. В. Криміналістична техніка, тактика і методика : навч. посіб. Одеса : видавничий дім «Гельветика», 2022. 286 с.

16. Криміналістика : підручник : у 2 т. за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. Т. 1. 456 с.

17. Криміналістика : підручник : у 2 т. за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. Т. 2. 328 с.

18. Криміналістика: криміналістична техніка : навч. посіб. / Р. Л. Степанюк та ін.; Харків: ХНУВС, 2023. 388 с.

19. Криміналістика : підручник / Р. І. Благута та ін. 4-те вид., перероб. і допов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 820 с.

20. Криміналістика: підручн. / Чаплинський К. О. та ін. 2-е вид. перероб. і доп. ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

21. Криміналістика : підручник / В. В. Пясковський та ін. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 752 с.

22. Методика розслідування окремих видів злочинів: навч. посіб. / О. І. Гарасимів та ін. 2-ге вид., перероб. та допов. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 312 с.

23. Пряхін Є. В. Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень : навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 164 с.

24. Сабадаш В. П., Ларкін М. О. Криміналістика: навч. посіб. Київ : ТОВ «Центр учбової літератури», 2020. 228 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

25. Алексейчук В.І. Огляд місця події: тактика і психологія : монографія. Харків : Апостіль, 2011. 230 с.

26. Арешонков В. В. Теоретичні, правові та праксеологічні засади техніко-криміналістичних досліджень у розслідуванні злочинів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 559 с.

27. Бажанюк В. В. Правові та організаційно-тактичні основи проведення експертиз у кримінальному провадженні : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Кропивницький, 2023. 256 с.

28. Барган С. С. Пізнавальна діяльність слідчого : криміналістичний та процесуальний аспекти : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Кропивницький, 2024. 258 с.

29. Басай В. Д. Основи криміналістичної одорології : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.09. Івано-Франківськ, 2003. 652 с.

30. Басай В. Д. Основи криміналістичної одорології: автореф. дис. д-ра юр. наук : 12.00.09. Київ, 2003. 33 с.

31. Басюк Л. О. Отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2023. 203 с.

32. Бишевець О. В. Тактико-психологічне забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій : навч. посіб. Київ : Алерта, 2015. 140 с.

33. Благута Р. І., Мовчан А. В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 256 с.

34. Борисенко І. В. Методика розслідування вбивств із розчленуванням трупа : монографія. Харків : Право, 2021. 720 с.

35. Висотенко Ю. В. Розслідування крадіжок, учинених злочинними групами : дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.09. Київ, 2021. 283 с.

36. Гвоздюк В. В. Тактика проведення слідчих (розшукових) дій з урахуванням практики Європейського суду з прав людини : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2021. 294 с.

37. Гірук В. В. Тактика допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 23 с.

38. Голоботовський В. І. Криміналістичні засади встановлення ситуаційних обставин пострілу з нарізної вогнепальної зброї : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2021. 317 с.

39. Гречана С. І. Тактика допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2024. 255 с.

40. Григоренко А. О. Використання методу реконструкції під час проведення слідчих (розшукових) дій : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Харків, 2023. 291 с.

41. Грищенко О. В. Використання балістичного обліку експертної служби МВС України в розслідуванні кримінальних правопорушень : дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 395 с.

42. Гупалюк А. С. Криміналістичні методи і засоби встановлення мотивів та мети вчинення злочину: дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Одеса, 2023. 263 с.

43. Дрозд В. Ю., Чаплинський К. О. Методика розслідування крадіжок з автотранспортних засобів : проблеми теорії та практики : монографія. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 306 с.

44. Єфімов М. М., Пиріг І. В. Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень: підручник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 271 с.

45. Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції : монографія. Харків : Апостіль, 2012. 302 с.

46. Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан : монографія. Харків : Право, 2021. 448 с.

47. Замула Б. А. Методика розслідування вбивств, вчинених іноземцями на території України : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2021. 284 с.
48. Затенацький Д. В. Ідеальні сліди в криміналістиці : монографія. Харків : Право, 2010. 160 с.
49. Іваниця А. В., Єфімов М. М. Розслідування вбивств через необережність: навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2018. 152 с.
50. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці й судовій експертизі : монографія / В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2024. 208 с.
51. Іщенко Т. В. Розслідування домашнього насильства: дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2021. 324 с.
52. Калюга К. В. Мистецтво здобувати та використовувати інформацію щодо особи злочинця : монографія. Харків : Право, 2019. 256 с.
53. Калюга К. В. Особа злочинця як об'єкт криміналістичного дослідження: сучасний стан та перспективи розвитку: дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.09. Запоріжжя, 2021. 474 с.
54. Кобзар О. Ф., Чаплинський К. О. Методика розслідування та попередження кишенькових крадіжок : навч. посіб. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2018. 161 с.
55. Ковальов К. М. Основи методики судової експертизи встановлення давнини виготовлення документа: дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2022. 235 с.
56. Колеснікова І. А. Тактика виявлення та нейтралізації добросовісних помилок у показаннях свідків : монографія. Харків : Апостіль, 2014. 184 с.
57. Комплексне судово-експертне дослідження слідів застосування вогнепальної зброї : навч. посіб. / Молибога М. П. та ін. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 276 с.
58. Лозинська Ю. І., Шехавцов Р. М. Достовірність показань свідка та її з'ясування у кримінальному провадженні: монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
59. Мельник Р. В. Особливості судово-балістичної експертизи об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю : наук.-практ. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 134 с.
60. Мельник Р. В. Теоретичні та практичні аспекти криміналістичного дослідження об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю : монографія. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 186 с.
61. Мірковець О. М. Розслідування розбоїв, вчинених організованою групою в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Маріуполь, 2021. 258 с.
62. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 700 с.
63. Основи судової експертизи : навч. посіб. / Головченко Л. М. та ін. Харків : Право, 2016. 925 с.
64. Павлюк О. С. Розслідування вбивств осіб похилого віку та одиноких осіб, пов'язаних із заволодінням їх майном: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 238 с.

65. Пантелєєв К. М., Лускатов О. В. Медико-криміналістична експертиза при розслідуванні злочинів, пов'язаних з тілесними ушкодженнями чи смертю особи : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2016. 292 с.

66. Пиріг І. В., Бідняк Г. С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 140 с.

67. Пиріг І. В., Карпенко Р. В. Теорія і практика розслідування заподіяння тілесних ушкоджень, учинених неповнолітніми : монографія. Дніпро : ДДУВС, 2021. 188 с.

68. Плосконос А. І. Тактика допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2022. 253 с.

69. Погорецький М. А., Сергєєва Д. Б. Криміналістична тактика : навч. посіб. Київ : Алерта, 2016. 244 с.

70. Поляк Ю. П. Застосування технічних засобів при проведенні слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій та використання його результатів під час досудового розслідування : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Львів, 2022. 230 с.

71. Попович М. В. Особливості допиту малолітнього або неповнолітнього потерпілого : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2023. 223 с.

72. Проданець Н. М. Тактика виявлення та подолання неправдивих показань неповнолітніх осіб під час досудового розслідування: дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2024. 262 с.

73. Ратнова А. В. Кримінальні процесуальні та криміналістичні основи використання електронних документів у доказуванні : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Львів, 2021. 248 с.

74. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посібник / О. В. Бишевець та ін. Київ : Алерта, 2015. 536 с.

75. Сердюк В. В. Теорія і практика використання відеозапису у кримінальному провадженні України : монографія. Київ : Університет "Україна", 2016. 242 с.

76. Строк І. А., Юхно О. О. Основи методики розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень, заподіяних у стані сильного душевного хвилювання : монографія. Харків : Факт, 2022. 204 с.

77. Тимчишин А. М. Спеціальні знання у кримінальному процесі України : теорія і практика : дис. ... д-ра юрид. наук. : 12.00.09. Кропивницький, 2023. 438 с.

78. Фаєр І. В. Розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, вчинених щодо іноземців : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2022. 262 с.

79. Цільмак О. М. Судово-психіатрична експертиза : навч. посіб. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2014. 103 с.

80. Чаплинський К. О., Павлова Н. В., Березняк В. С. Концептуальні засади методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері нерухомості : теорія та практика : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 352 с.

81. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій : монографія. Дніпропетровськ, Ліра ЛТД, 2010. 560 с.

82. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці : теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія. Харків : Апостіль, 2013. 439 с.

83. Щур Б. В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик : монографія. Харків : Харків юридичний, 2010. 319 с.

84. Юсупов В. В. Криміналістика в Україні у XX на початку XXI ст. (історико-теоретичне дослідження) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 564 с.

85. Ящук В.О. Використання запахових слідів під час розслідування кримінальних правопорушень: дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Київ, 2023. 256 с.